

Dommerforeningens fagutvalg for strafferett og straffeprosess

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

postmottak@bld.dep.no

26. juni 2015

Deres ref.: BLD

Høring – NOU 2015: 4 Tap av norsk statsborgerskap

Det vises til departementets høringsbrev 27. mars 2015 med høringsfrist 27. juni 2015.

Dommerforeningens fagutvalg for strafferett og straffeprosess (Strafferettsutvalget) gir høringsuttalelse på vegne av foreningen om de strafferettslige og -prosessuelle spørsmål utredningen reiser. Utvalget består av lagmann Hans Petter Jahre, Borgarting lagmannsrett (leder), førstelagmann Dag Bugge Nordén, Agder lagmannsrett, lagmann Torolv Groseth, Eidsivating lagmannsrett, lagdommer Jarle Smørødal Golten, Gulating lagmannsrett, sorenskriver Stein Husby, Kongsberg tingrett og tingrettsdommer Cathrine Fossen, Gjøvik tingrett.

Strafferettsutvalget er enig med utrederen i at tap av norsk statsborgerskap som sanksjon mot en straffbar handling, må anses som straff i relasjon til EMK artikkel 6 og 7 og Grunnloven § 96.

Utvalget mener imidlertid at dette tilsier at bestemmelsen om rettighetstap bør plasseres i straffeloven 2005 og ikke i statsborgerloven. Både hensynet til systematikken i lovverket og informasjonshensyn tilsier at bestemmelser om rettighetstap som straff plasseres i straffeloven. Det blir da et tydelig skille mellom rettighetstap som er formell straff, og rettighetstap som ikke er det, for eksempel der tilbakekall av statsborgerskap skjer fordi søkeren har gitt uriktige opplysninger, jf statsborgerloven § 26. Det vises til Ot prp nr 90 (2003-2004) kapittel 24.11 om forholdet mellom rettighetstap i straffeloven og spesiallovgivningen. Slik er for øvrig reguleringen på mange rettsområder. For helsepersonell skjer for eksempel tilbakekall av lisens, autorisasjon eller spesialistgodkjenning som forvaltningstiltak (bla der vedkommende ikke lenger fyller kvalifikasjonskravene) etter helsepersonelloven § 57, mens tilsvarende rettighetstap som straff er hjemlet i straffeloven 1902 § 29 (straffeloven 2005 § 56) og ilegges i straffesaken.

Det er selvfølgelig uheldig at det som en konsekvens av den lovteknikken som lovgiveren valgte ved vedtakelsen av straffeloven 2005, ikke er ledige paragrafnumre i lovens kapittel 10, men Strafferettsutvalget foreslår at bestemmelsen om tap av norsk statsborgerskap tas inn som ny § 56a. Bestemmelsen bør utformes med to ledd og med den ordlyd som utrederens utkast til ny § 26a i statsborgerloven har (utredningen side 91). Ny § 26a i statsborgerloven kan da med fordel utformes som en ren henvisningsbestemmelse til den nye § 56a i straffeloven.

Det ligger også i dette at Strafferettsutvalget er enig med utrederen i at tap av statsborgerskap som reaksjon mot straffbare handlinger, bør begrenses til terrorhandlinger etter straffeloven 2005 § 131 og de mest alvorlige overtredelser av kap 16 og 17 i straffeloven 2005, slik dette er uttrykt ved en strafferamme på fengsel i 21 år eller høyere. Utvalget er videre enig i at tap av statsborgerskap ikke skal kunne idømmes hvis gjerningspersonen var under 18 år på handlingstiden.

Imidlertid bør det gjøres en tilføyelse i straffeloven 2005 § 58 om varigheten av rettighetstapet. Utvalget foreslår et nytt femte ledd som kan lyde slik: "Tap av norsk statsborgerskap er varig."

Utrederens mandat omfattet også å vurdere tap av norsk statsborgerskap som reaksjon ved frivillig tjeneste i utenlandsk militær styrke, men hun har konkludert med at slik bestemmelse ikke bør gis. Strafferettsutvalget er enig i dette. For det første vil en bestemmelse om dette neppe være formålstjenlig. Formålet med straff er at straffetrusselen skal påvirke adferd. Utvalget er enig med utrederen i at deltakelse i utenlandsk militær styrke oftest vil ha sammenheng med en dyp religiøs eller ideologisk overbevisning, og da vil en straffetrussel (herunder trussel om tap av statsborgerskap) neppe influere på det handlingsvalg som gjøres. Straffetrusselen vil dermed verken virke allmennpreventivt eller individualpreventivt. For det andre vil det være svært vanskelig å avgjøre hvilke utenlandske militære styrker som i tilfelle skal omfattes, og hvilke som faller utenfor bestemmelsens anvendelsesområde. For det tredje kan idømmelse av slikt rettighetstap lett bli et slag i luften fordi den domfelte i mange tilfeller vil være "ureturnerbar".

Med vennlig hilsen
Den norske Dommerforening
Fagutvalget for strafferett og straffeprosess

Hans-Petter Jahre
lagmann/utvalgsleder